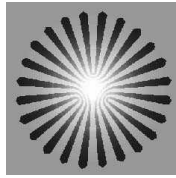

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه پیام نور
مرکز تهران

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته آموزش زبان فارسی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه علمی زبان شناسی

عنوان پایان نامه :

بررسی کاربرد زبان فارسی در شهرهای سندج و بانه

استاد راهنما : جناب آقای دکتر بهمن زندی

استاد مشاور : جناب آقای دکتر مهدی سمایی

نگارش : فروزان فقیه

تقدیم به ایران و ایرانیان

تقدیر و تشکر:

خداوند متعال را شاکر و سپاسگزارم که در پرتو لطف و کرم بیکرانش توفیق عطا فرمود تا این بنده‌ی حقیرش بتواند از ارشاد و راهنمایی‌های اساتید بزرگوار آقایان دکتر بهمن زندی و دکتر مهدی سمایی بهره گرفته و با کمک‌های ارزشمند آقایان محمد عبده ابطحی و علی ساعد پناه و نیز همسر گرانمایه ام این پژوهش را به انجام برسانم و بر خود واجب می‌دانم تا از تلاش و زحمات این بزرگواران و تمامی کسانی که در زمینه پرسشگری و جمع‌آوری اطلاعات به نوعی یاری رسانم بوده‌اند در اینجا تقدیر و تشکر نموده از درگاه باریتعالی توفیق روز افزونشان را مسئلت نمایم .

چکیده :

در این تحقیق تلاش شده است تا نقش اجتماعی زبانهای فارسی و کردی در شهرهای سنندج و بانه مشخص و با هم مقایسه گردد در این تحقیق تعداد ۶۰۰ آزمودنی از مناطق مختلف شهرهای سنندج و بانه به صورت تصادفی انتخاب شده اند. آزمودنی ها بر اساس گروه سنی (۱۱ تا ۱۵ سال، ۱۶ تا ۳۰ سال، ۳۱ تا ۵۵ سال، ۵۶ سال و بیشتر)؛ سطح تحصیلات (بی سواد، زیر دیپلم، دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس و دکترا)؛ جنس (زن و مرد)؛ زبان مادری همسر (کردی و غیر کردی) انتخاب شده اند. در این تحقیق پرسشنامه الگوی پاراشر (۱۹۸۰ م) مورد استفاده قرار گرفته است. از آزمودنی ها خواسته شده که دو گونه زبانی فارسی و کردی را در شش حوزه ی اجتماعی (خانواده، دوستی، همسایگی، داد و ستد، آموزش، اداری) بر اساس یک میزان چهار گزینه ای : «همیشه»، «اغلب»، «بعضی وقت ها»، «هیچ وقت» مشخص کنند. پرسشنامه شامل ۳۶ سؤال است که بر اساس درجه رسمیت حوزه ها به ترتیب از غیر رسمی به رسمی مرتب شده اند. پس از جمع آوری پرسشنامه، اطلاعات توسط کامپیوتر پردازش شدند. روشهای آماری آزمون جفت و واکاوی واریانس یک سویه جهت تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق به کار گرفته شده است. واکاوی یافته ها نشان می دهد که اختلاف در استفاده از دو زبان فارسی و کردی توسط گروههای مختلف سنی، تحصیلی، جنسی و افراد متاهل با همسر کرد و غیر کرد از نظر آماری معنی دار می باشد.

کلید واژه ها : زبان، زبان فارسی، جامعه شناسی زبان، زبان کردی، دوزبانگی، دوزبان گونگی

فهرست

فهرست جداول	۵
فهرست نمودارها	۵
۱- فصل اول : کلیات	۲
۱-۱- مقدمات	۲
۲-۱- مکان تحقیق :	۴
۳-۱- اهداف تحقیق :	۴
۴-۱- سوالات تحقیق :	۵
۵-۱- فرضیه های تحقیق :	۵
۶-۱- اهمیت تحقیق :	۶
۷-۱- گستره تحقیق :	۷
۸-۱- پیکره تحقیق :	۷
۲- مقدمه	۱۰
۱-۲- زبان، گویش، گونه و لهجه	۱۰
۱-۱-۲- زبان:	۱۰
۱. قوه ی نطق و زبان	۱۱
۲. استفاده از نشانه	۱۱
۳. جریان بر خط مستقیم (یک بعدی بودن زبان)	۱۱
۴. روابط هم نشینی و جانشینی	۱۱
۵. طرح مندی زبان	۱۱
۶. عدم وابستگی به زمان و مکان	۱۱
۷. خلاقیت زبانی	۱۱
۸. نقش های زبانی :	۱۱
۲-۱-۲- گویش، گونه و لهجه	۱۲
۳-۱-۲- گویش ها و لهجه های موجود در ایران :	۱۶
۴-۱-۲- زبان فارسی (زبان مشترک یا زبان رسمی) :	۱۸

- ۱۹-۱-۲-۵- زبان کردی :
- ۲۰-۱-۲-۶- زبان کردی در آئینه تاریخ :
- ۲۱-۲-۲- دوزبانگی
- ۲۴-۳-۲- دوزبانگونی
- ۲۶-۱-۳-۲- رابطه ی بین دو زبانگونی و دو زبانگی :
- ۲۷-۲-۳-۲- دوزبانگونی در زبان فارسی
- ۳۰-۳-۳-۲- حوزه و تجزیه و تحلیل حوزه ای :
- ۳۲-۴-۲- بررسی مطالعات پیشین
- ۳۲-۱-۴-۲- تحقیقات انجام شده در زمینه تجزیه و تحلیل حوزه ای در داخل کشور
- ۳۵-۲-۴-۲- تحقیقات انجام شده در زمینه تجزیه و تحلیل حوزه ای در کشورهای خارجی
- ۳۷-۵-۲- نتیجه بحث ها
- ۴۱-۳- فصل سوم: روش تحقیق
- ۴۱-۱-۳- مقدمه :
- ۴۱-۲-۳- معرفی روش تحقیق
- ۴۱-۳-۳- آزمودنی ها
- ۴۴-۴-۳- ابزارها
- ۴۴-۵-۳- جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده ها
- ۴۴-۱-۵-۳- نمونه گیری تصادفی و اجرا
- ۴۵-۲-۵-۳- تجزیه و تحلیل داده ها :
- ۴۵-۱-۲-۵-۳- پردازش داده ها :
- ۴۵-۲-۲-۵-۳- کد گذاری داده ها :
- ۴۵-۶-۳- روش های آماری :
- ۴۸-۴- فصل چهارم: یافته های تحقیق
- ۴۸-۱-۴- مقدمه :
- ۴۸-۲-۴- مقایسه کاربرد زبان های فارسی و کردی در رابطه با شش حوزه اجتماعی در دو شهر بانه و سنندج
- ۴۸-۱-۲-۴- حوزه خانواده:

۵۰ حوزه دوستی: ۲-۲-۴
۵۱ حوزه همسایگی: ۳-۲-۴
۵۳ حوزه داد و ستد: ۴-۲-۴
۵۴ حوزه آموزش: ۵-۲-۴
۵۶ حوزه اداری: ۶-۲-۴
۵۸ مقایسه کاربرد زبان های فارسی و کردی توسط گروه های مختلف سنی در دو شهر بانه و سنندج: ۳-۴
۶۶ مقایسه کاربرد زبان های فارسی و کردی با توجه به عامل جنسیت در دو شهر بانه و سنندج: ۴-۴
۷۱ مقایسه کاربرد زبان های فارسی و کردی با توجه به عامل سطح تحصیلات در دو شهر بانه و سنندج: ۵-۴
۷۷ مقایسه کاربرد زبان های فارسی و کردی با توجه به عامل زبان مادری همسر در دو شهر بانه و سنندج: ۶-۴
۸۲ فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری: ۵-۸۲
۸۲ ۱-۵-مقدمه: ۸۲
۸۲ ۲-۵-جمع بندی: ۸۲
۸۵ ۳-۵-پیشنهادات: ۸۵
۸۷ منابع: ۸۷
۹۱ پیوست ۱: ۹۱
۹۷ پیوست ۲: ۹۷
۹۸ پیوست ۳: ۹۸

فهرست جداول

- جدول ۱-۳- آمار جمعیت شهرهای سنندج و بانه در سال ۱۳۸۵..... ۴۱
- جدول ۲-۳- توزیع گروه‌های سنی جمعیت نمونه در شهرهای سنندج و بانه..... ۴۲
- جدول ۳-۳- توزیع جمعیت نمونه در شهرهای سنندج و بانه بر حسب گروه‌های تحصیلی..... ۴۲
- جدول ۴-۳- توزیع جمعیت نمونه در شهرهای سنندج و بانه بر حسب زبان مادری همسر..... ۴۳
- جدول ۵-۳- توزیع جمعیت نمونه در شهرهای سنندج و بانه بر حسب جنسیت..... ۴۳
- جدول ۱-۴- نتایج میانگین نمره‌های کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه خانواده در شهر سنندج و بانه..... ۴۸
- جدول ۲-۴- نتایج میانگین نمره‌های کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه دوستی در شهر سنندج و بانه..... ۵۰
- جدول ۳-۴- نتایج میانگین نمره‌های کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه همسایگی در شهر سنندج و بانه..... ۵۱
- جدول ۴-۴- نتایج میانگین نمره‌های کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه داد و ستد در شهر سنندج و بانه..... ۵۳
- جدول ۵-۴- نتایج میانگین نمره‌های کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه آموزش در شهر سنندج و بانه..... ۵۴
- جدول ۶-۴- نتایج میانگین نمره‌های کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه اداری در شهر سنندج و بانه..... ۵۶
- جدول ۷-۴- واکاوی واریانس تأثیر سن بر کاربرد دو زبان فارسی و کردی در حوزه‌های اجتماعی مختلف در شهر سنندج..... ۵۸
- جدول ۸-۴- واکاوی واریانس تأثیر سن بر کاربرد دو زبان فارسی و کردی در حوزه‌های اجتماعی مختلف در شهر بانه..... ۶۰
- جدول ۹-۴- واکاوی واریانس تأثیر عامل جنسیت بر کاربرد دو زبان فارسی و کردی در حوزه‌های اجتماعی مختلف در شهر سنندج..... ۶۶
- جدول ۱۰-۴- واکاوی واریانس تأثیر عامل جنسیت بر کاربرد دو زبان فارسی و کردی در حوزه‌های اجتماعی مختلف در شهر بانه..... ۶۷
- جدول ۱۱-۴- واکاوی واریانس تأثیر عامل سطح تحصیلات بر کاربرد دو زبان فارسی و کردی در حوزه‌های اجتماعی مختلف در شهر سنندج..... ۷۲
- جدول ۱۲-۴- واکاوی واریانس تأثیر عامل سطح تحصیلات بر کاربرد دو زبان فارسی و کردی در حوزه‌های اجتماعی مختلف در شهر بانه..... ۷۶
- جدول ۱۳-۴- واکاوی واریانس تأثیر عامل زبان مادری همسر بر کاربرد دو زبان فارسی و کردی در حوزه‌های اجتماعی مختلف در شهر سنندج..... ۷۷
- جدول ۱۴-۴- واکاوی واریانس تأثیر عامل زبان مادری همسر بر کاربرد دو زبان فارسی و کردی در حوزه‌های اجتماعی مختلف در شهر بانه..... ۷۹

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۴- میانگین کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه خانواده در شهر سنندج و بانه ۴۹
- نمودار ۲-۴- میانگین کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه دوستی در شهر سنندج و بانه ۵۱
- نمودار ۳-۴- میانگین کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه همسایگی در شهر سنندج و بانه ۵۲
- نمودار ۴-۴- میانگین کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه داد و ستد در شهر سنندج و بانه ۵۴
- نمودار ۵-۴- میانگین کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه آموزش در شهر سنندج و بانه ۵۵
- نمودار ۶-۴- میانگین کاربرد زبان فارسی و کردی در حوزه اداری در شهر سنندج و بانه ۵۷
- نمودار ۷-۴- مقایسه کاربرد زبان کردی توسط گروه‌های مختلف سنی در حوزه خانواده در شهر بانه ۶۱
- نمودار ۸-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط گروه‌های مختلف سنی در حوزه خانواده در شهر بانه ۶۲
- نمودار ۹-۴- مقایسه کاربرد زبان کردی توسط گروه‌های مختلف سنی در حوزه همسایگی در شهر بانه ۶۳
- نمودار ۱۰-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط گروه‌های مختلف سنی در حوزه همسایگی در شهر بانه ۶۳
- نمودار ۱۱-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط گروه‌های مختلف سنی در حوزه آموزش در شهر بانه ۶۴
- نمودار ۱۲-۴- مقایسه کاربرد زبان کردی توسط گروه‌های مختلف سنی در حوزه آموزش در شهر بانه ۶۵
- نمودار ۱۳-۴- مقایسه کاربرد زبان کردی توسط گروه‌های مختلف سنی در حوزه اداری در شهر بانه ۶۵
- نمودار ۱۴-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط زنان و مردان در حوزه همسایگی در شهر بانه ۶۹
- نمودار ۱۵-۴- مقایسه کاربرد زبان کردی توسط زنان و مردان در حوزه همسایگی در شهر بانه ۷۰
- نمودار ۱۶-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط زنان و مردان در حوزه داد و ستد در شهر بانه ۷۰
- نمودار ۱۷-۴- مقایسه کاربرد زبان کردی توسط زنان و مردان در حوزه داد و ستد در شهر بانه ۷۰
- نمودار ۱۸-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط زنان و مردان در حوزه اداری در شهر بانه ۷۱
- نمودار ۱۹-۴- مقایسه کاربرد زبان کردی توسط زنان و مردان در حوزه اداری در شهر بانه ۷۱
- نمودار ۲۰-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط گروه‌های تحصیلی در حوزه دوستی در شهر سنندج ۷۴
- نمودار ۲۱-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط گروه‌های تحصیلی در حوزه همسایگی در شهر سنندج ۷۴
- نمودار ۲۲-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط گروه‌های تحصیلی در حوزه داد و ستد در شهر سنندج ۷۴
- نمودار ۲۳-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط گروه‌های تحصیلی در حوزه آموزش در شهر سنندج ۷۵
- نمودار ۲۴-۴- مقایسه کاربرد زبان فارسی توسط گروه‌های تحصیلی در حوزه اداری در شهر سنندج ۷۵
- نمودار ۱-۵- خلاصه وضعیت استفاده از زبان فارسی و کردی در سطح شهر سنندج ۸۴
- نمودار ۲-۵- خلاصه وضعیت استفاده از زبان فارسی و کردی در سطح شهر بانه ۸۵

فصل اول :

کلیات

۱ فصل اول : کلیات

۱ ۴ مقدمات

آدمی مخفی است در زیر زبان این زبان پرده است بر درگاه جان

چون که بادی پرده را در هم کشید سر صحن خانه شد بر ما پدید

زبان خیلی چیزها است - نظامی ارتباطی است، محمل فکر است، ابزار بیان ادبی است، نهادی اجتماعی است و موضوعی است برای بحث های سیاسی و عاملی است در شکل گیری یک ملت. همه ی انسان های بهنجار حداقل به یک زبان سخن می گویند و تصور تحقق بسیاری از فعالیت های مهم اجتماعی یا فکری بدون زبان مشکل است. بنا براین، هریک از ما به نحوی در درک نحوه ی سازمان یابی و کاربرد زبان ذی نفع هستیم.

زبان پدیده ای است اجتماعی که زمان پیدایش آن به زمان شکل گرفتن نخستین اجتماعات انسانی بر میگردد. در واقع، زبان یکی از ضرورت های زندگی اجتماعی است و به کارگیری آن یکی از ویژگی های انسان اجتماعی به شمار می آید. از هنگامی که انسان برای ادامه ی حیات و بقا خود به زندگی اجتماعی روی آورد، ناگزیر به نوعی نظام ارتباطی برای پیام رسانی نیز نیازمند شد و بدین ترتیب، زبان در کلی ترین مفهوم و ابتدائی ترین شکل آن پدید آمد.

بنابر گواهی تاریخ، بشر از دیرباز به صورت اجتماعی می زیسته، یکی از مهم ترین نیازهای آدمی در زندگی اجتماعی برقراری ارتباط با هم نوعان و ایجاد تفهیم و تفاهم است. بشر همواره برای برقراری ارتباط در جوامع خود از وسایل و ابزارهای مختلف سود می جسته که در این میان « زبان » مهم ترین ابزار و وسیله ی او به شمار می آید بنابر این زبان یک « نهاد اجتماعی » است. بدین معنی که افراد یک اجتماع به منظور آگاهی از مقاصد و نیات یکدیگر و برای برقراری ارتباط با همدیگر عناصر آن را برقرار کرده اند.

زبان، تنها مهمترین وسیله ی ارتباطی بشر بلکه پایه ی اغلب نهاد های دیگر اجتماعی نیز می باشد. به دلیل سرشت اجتماعی خود هماهنگی با اختلاف اجتماعات، مختلف است. به سخن دیگر با اینکه این « نهاد » در همه ی اجتماعات بشری وجود دارد و وظیفه و نقش آن در همه جا یکسان است. شکل آن الزاماً در همه ی جوامع یکسان نیست و نحوه ی عمل آن در هر اجتماع با اجتماع دیگر آشکارا تفاوت دارد، به طوری که هر شکل از زبان فقط در میان افراد جماعتی معین می تواند وظیفه ی برقراری ارتباط و تفاهم را به جای آورد. مطالعه و توصیف زبان که موضوع اصلی زبان شناسی^۱

^۱ - linguistics

است، از موضوعاتی است که پیشینه‌ای بس قدیم داشته از قرن چهارم پیش از میلاد توجه حکیمانی چون افلاطون و ارسطو را نیز به خود معطوف کرده بود.

از عصر پلائی یونان تا عصر حاضر همواره محققان و پژوهندگان به مطالعه‌ی زبان از جهات و جنبه‌های مختلف مشغول بودند و این فصل ممیز انسان از حیوان را در زمینه‌های گوناگونی چون: دستور زبان، فلسفه و منطق، ادبیات، مخارج حروف، فقه‌اللغه و غیره بررسی کرده‌اند.

اولین بار «سوسور» بنیان‌گذار زبان‌شناسی نوین یاد آور شد که زبان وجوه دوگانه‌ای دارد که باید هریک از آنها را به نامی دیگر خواند و از یکدیگر متمایز ساخت.

به نظر وی آن نظام ارتباطی مشترکی که تمامی سخن‌گویان یک زبان و یا فراگیرندگان آن به طور مشترک و یکسان می‌آموزند و به کار می‌برند «زبان» خوانده می‌شود. بنابراین «زبان» یک دستگاه و نظام ذهنی و نزاعی است که کاملاً^۱ دور از دخل و تصرف فرد است.

مانند زبان فارسی، انگلیسی، ژاپنی و کردی و... این نظام یا دستگاه در ذهن همه‌ی آشنایان بدان یکسان است و فراگیرندگان آن همگی قواعد و قوانین یکسانی را می‌آموزند و فرد به میل و خواست شخصی خود نمی‌تواند تغییری در آن ایجاد نماید.

به گفته‌ی زبان‌شناسان، مطالعه‌ی زبان باید در بافت اجتماعی آن انجام گیرد و به واسطه‌ی خصلت اجتماعی زبان نمی‌توان بدون توجه به متغیرهای اجتماعی گوناگون به بررسی کامل آن پرداخت. در واقع، میان ساخت زبان و ساخت جامعه و روندها و متغیرهای زبانی و اجتماعی، رابطه‌ای نزدیک و تنگاتنگ وجود دارد و مطالعه‌ی زبان جدا از بافت اجتماعی آن، نمی‌تواند توصیفی همه‌جانبه و واقع‌گرایانه از آن به دست دهد. موضوع اصلی علم جامعه‌شناسی زبان^۱ نیز بررسی زبان در جامعه می‌باشد، جامعه‌شناسی زبان نام شاخه علمی تازه‌ای است که از محل تلاقی زبان‌شناسی و جامعه‌شناسی جوانه زده است. وقتی زبان در ارتباط با گروه یا جامعه مورد مطالعه قرار گیرد، یعنی به عنوان ابزار ارتباط بین افراد اجتماع مطرح باشد، بررسی آن در حوزه شاخه علمی دیگری قرار می‌گیرد که به آن جامعه‌شناسی زبان گفته می‌شود. اغلب پیشرفت‌های جامعه‌شناسی زبان از اواخر دهه ۱۹۶۰ صورت گرفته است. مطالعات افرادی مانند ویلیام لباو^۲ استاد دانشگاه پنسیلوانیا را باید از نخستین گام‌های اساسی در این رشته دانست زیرا در همین بررسی‌هاست که با بهره‌گیری از روش‌های جامعه‌شناسی و زبان‌شناسی، برای نخستین بار همبستگی متغیرهای زبانی و اجتماعی به شیوه‌ای علمی و منظم نشان داده می‌شود. جامعه‌شناسان زبان به مطالعه و بررسی رابطه بین زبان

^۱ - sociolinguistics

^۲ - William labov

جامعه می پردازند. جامعه شناسان زبان همچنین به انواع مختلف گوناگونی های زبانی^۱ علاقه مند هستند، گوناگونی هایی که برای بیان و بازتاب عوامل اجتماعی به کار می روند. به سادگی می توان مشاهده کرد که سخن گوینان فارسی زبان همواره در همه نواحی جغرافیائی و نیز در موقعیت های گوناگون به طور یکسان صحبت نمی کنند، بلکه بر حسب ناحیه جغرافیائی و نیز موقعیت اجتماعی خاص، گونه زبانی جغرافیائی و یا صورت های زبانی خاص یعنی واژه ها، ساخت ها، و عبارت های متفاوتی را به کار می برند که تاحدودی معنی واحدی را می رسانند. به بیان دیگر، گونه های زبانی که در خانه، مدرسه یا دانشگاه، محیط کار، بازار، محیط های اداری، موقعیت های رسمی و جز اینها به کار می بریم، تا حدودی بایکدیگر متفاوت اند، یعنی، سخنگویان زبان به هنگام ارتباط زبانی با افراد متفاوت، از گونه های زبانی متفاوت استفاده می کنند.

۴ ۱ - مکان تحقیق :

شهر سنندج مرکز شهرستان سنندج می باشد و شهر مرکز استان کردستان است که با تهران ۵۰۱ کیلومتر فاصله دارد، جمعیت ساکن در این شهر برابر آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ هـ ش ۸۱۳۸۰ خانوار با ۳۱۱۴۴۶ نفر جمعیت زندگی می کنند که از این تعداد ۱۵۹۱۲۷ نفر مرد و ۱۵۲۳۱۹ نفر زن هستند.

و شهر بانه به عنوان مرکز شهرستان بانه دورترین شهرستان استان کردستان از مرکز استان است و دارای فاصله ی ۲۴۹ کیلومتری با سنندج و در ۶۶۷ کیلومتری تهران واقع شده و یکی از شهر های مرزی استان و کشور می باشد. ساکنان شهر بانه برابر آمار سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ هـ ش ۱۵۸۵۷ خانوار و ۶۹۶۳۵ نفر می باشند که از این تعداد ۳۵۳۰۷ نفر مرد و ۳۴۳۲۸ نفر زن هستند.

۴ ۱ - اهداف تحقیق :

هدف از انجام این تحقیق این است که وضعیت موجود در مورد استفاده از دو زبان فارسی و کردی در تعاملات روزمره مردم شهر های سنندج و بانه مشخص شود. در این تحقیق تلاش خواهد شد از یک سو رابطه بین کاربرد زبانهای فارسی و کردی در شش حوزه اجتماعی خانواده، دوستی، همسایگی، دادوستد، آموزشی و اداری مشخص شود و از سوی دیگر، تاثیر عوامل سن،

^۱ - linguistic variations

جنس، میزان تحصیلات، شغل و زبان مادری همسر بر کاربرد این دو زبان در شهرهای سنندج و بانه بررسی و مقایسه شود. پس اهداف تحقیق را می توان به صورت زیر بیان کرد :

هدف کلی :

بررسی جایگاه و کاربرد زبانهای فارسی و کردی در موقعیتهای اجتماعی در شهرهای سنندج و بانه و مقایسه وضعیت این دو شهر با همدیگر.

اهداف جزئی :

۱. تبیین رابطه بین عوامل غیر زبانی (سن، جنس، میزان تحصیلات، شغل و زبان مادری همسر) و کاربرد زبان فارسی در حوزه های اجتماعی مختلف (خانواده، دوستی، همسایگی، دادوستد، آموزشی و اداری) در شهر های سنندج و بانه.
۲. تعیین رابطه بین میزان کاربرد زبان فارسی با هر یک از عوامل سن، جنس، میزان تحصیلات، شغل و زبان مادری همسر در شهر های سنندج و بانه.

۱ ۴ - سوالات تحقیق :

۱. آیا عوامل غیر زبانی (سن، جنس، میزان تحصیلات و زبان مادری همسر) تاثیری بر کاربرد زبان کردی در حوزه های اجتماعی مختلف (خانواده، دوستی، همسایگی، دادوستد، آموزشی و اداری) در شهر های سنندج و بانه دارد ؟
۲. آیا میزان کاربرد زبان فارسی در حوزه های اجتماعی رسمی تر متفاوت است ؟

۱ ۵ - فرضیه های تحقیق :

فرضیاتی که در مورد موضوع مورد نظر وجود دارد به شرح زیر است :

۱. بین عوامل غیر زبانی (سن، جنس، میزان تحصیلات و شغل و زبان مادری همسر) و کاربرد زبان فارسی در حوزه های اجتماعی مختلف (خانواده، دوستی، همسایگی، دادوستد، آموزشی و اداری) در شهر های سنندج و بانه رابطه وجود دارد.

۲. میزان کاربرد زبان فارسی در حوزه های اجتماعی رسمی تر در شهرهای سنندج و بانه متفاوت است.

۱-۶ - اهمیت تحقیق :

بر اساس تحقیقات انجام شده و نتایج بدست آمده از آنها، در این تحقیق تلاش می شود تا نشان داده شود بحث دوزبانگی در شهرهای سنندج و بانه تا چه حد وجود دارد و آیا در آینده این مسئله پایدار خواهد ماند یا نه؟ زیرا با توجه به اعتبار بالاتر زبان فارسی بعنوان زبان رسمی و آموزشی کشور و با پیشرفت هر چه بیشتر علم و دانش و استفاده مداوم و روزافزون رسانه های جمعی و عدم علاقه گروهی از والدین نسبت به آموزش زبان کردی به فرزندانشان و تاکید بر استفاده از زبان فارسی در مدارس به نظر میرسد که مسئله گزینش زبان در این شهر دستخوش تغییراتی شود. همچنین تلاش بر این است تا نشان داده شود که از نقطه نظر گروه های سنی، جنسی، تحصیلی و زبان مادری همسر، کاربرد زبانهای فارسی و ترکی آذربایجانی و مسئله دوزبانگی در این شهرها به چه صورت خواهد بود؟

در ایران تحقیقات دوزبانگی و دوزبانگونگی کم صورت گرفته است که با انجام این نوع تحقیقات در تمام جوامع زبانی ایران می توانیم مسئله دوزبانگی در زبان فارسی را بهتر درک کنیم و از نتایج سودمند آنها در تدریس، روابط اجتماعی و غیره بهره ببریم و جایگاه زبانهای قومی ایران را در تقابل با زبان فارسی بهتر و دقیق تر درک کنیم. این تحقیق می تواند سوالات بیشتری را در اختیار علاقه مندان به تحقیق در حوزه تجزیه و تحلیل کاربرد زبان و دوزبانگی قرار دهد تا ببینیم این تحقیق در جوامع دیگر چه نتایجی دارد و اگر تعداد آزمودنی ها بیشتر شود، نتایج بدست آمده به چه صورت خواهد بود؟

همچنین می توان امیدوار بود که انجام پژوهش هایی از این دست بتواند گامهای مؤثری را در راستای جلوگیری از تهدید، نابودی و مرگ زبان کردی به عنوان گوشه ای از فرهنگ و میراث ایران زمین، تهیهی اطلس و بانک زبانهای ایرانی، توجه به حقوق زبانی و فرهنگی اقوام در حل مشکلات زبانی در ایران، بردارد. انشاءالله!

۱-۴ - گستره تحقیق :

جامعه‌شناسی زبان در برگیرنده کلیه بررسی‌های زبانی - اجتماعی است و می‌کوشد تا با بهره‌گیری از دستاوردهای نظری و روش‌شناختی علوم جامعه‌شناسی و زبان‌شناسی، به بررسی زبان بپردازد، جایگاه آن را در زندگی اجتماعی انسان و ارتباط آن را با سایر رفتارهای اجتماعی مشخص کند و همبستگی میان پدیده‌های زبانی و اجتماعی را کشف کند. تحقیق حاضر نیز با بهره‌جویی از این چارچوب نظری سعی دارد با مطالعه فرایند برخورد و تماس فرهنگی دو جامعه کرد زبان و فارسی زبان در شهرهای سنندج و بانه و نیز پیامدهای ناشی از این برخورد، جایگاه و کاربرد زبانهای کردی و فارسی را در شهرهای سنندج و بانه مشخص نموده و توجیهی در چارچوب معین شده برای آن ارائه نماید. همچنین در این تحقیق ضمن پرداختن به حوزه‌های اجتماعی مختلف، کاربرد دو زبان فارسی و کردی و تاثیر عوامل برون‌زبانی (سن، جنس، میزان تحصیلات و زبان مادری همسر) بر کاربرد این دو زبان در شهرهای سنندج و بانه بررسی و مقایسه خواهد شد.

۱-۸ - پیکره تحقیق :

فصل اول - مقدمه : در این فصل مباحثی شامل : ۱- مقدمات که به بحث درباره زبان و زبان‌شناسی، جامعه‌شناسی زبان و .. می‌پردازد. ۲- مکان تحقیق که مسائلی همچون موقعیت جغرافیائی و ویژگی‌های جمعیتی شهرهای بانه و سنندج مورد بحث قرار می‌گیرند. ۳- اهداف تحقیق. ۴- فرضیه‌ها. ۵- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق.

فصل دوم - مروری بر تحقیقات پیشین : در این فصل موضوعات مهمی مانند زبان، گویش، گونه، دوزبانگی، دوزبان‌گویی در زبان فارسی، حوزه و تجزیه و تحلیل حوزه‌ای در آثار و تحقیقات پیشین مورد بررسی قرار می‌گیرند.

فصل سوم - روش تحقیق : این فصل به بحث درباره آزمودنی‌ها، ابزارها، جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها، پردازش داده‌ها، کدگذاری داده‌ها و روش‌های آماری می‌پردازد.

فصل چهارم - یافته‌ها و نتایج : در این فصل به بیان یافته‌ها و نتایج تحقیق پرداخته شده و تلاش خواهد شد از یک سو رابطه بین کاربرد زبانهای فارسی و کردی در شش حوزه اجتماعی خانواده، دوستی، همسایگی، دادوستد، آموزشی و اداری مشخص شود و از سوی دیگر، تاثیر

عوامل سن، جنس، میزان تحصیلات، شغل و زبان مادری همسر بر کاربرد این دو زبان در شهرهای سنندج و بانه بررسی و مقایسه شود. در این فصل جداول و نمودار های مربوطه نیز دیده می شود.

فصل پنجم - نتیجه گیری : این فصل شامل خلاصه و نتیجه گیری، همچنین چشم اندازهایی برای تحقیقات آتی می گردد. پیوست این فصل، پرسشنامه ی به کار رفته در تحقیق می باشد.

فصل دوم :

چارچوب نظری و

پیشینه اس تحقیق

۲ - مقدمه

این فصل شامل بخش های زیر است :

بخش اول به بحث درباره زبان، گویش، گونه و لهجه می پردازد، همچنین تعاریف، تفاوت ها، ویژگی ها و روابط آنها نیز ارائه می شود.

بخش دوم شامل بحث در مورد دوزبان گونگی، دوزبانگی و نتایج تحقیقات دوزبان گونگی در زبان فارسی است.

بخش سوم به بحث در مورد حوزه و همچنین تحقیقات انجام شده در زمینه تجزیه و تحلیل حوزه ای در داخل و خارج از کشور می پردازد.

۲ + زبان^۱، گویش^۲، گونه^۳ و لهجه^۴

۲ + + زبان:

زبان شناسی را « مطالعه ی علمی زبان » تعریف کرده اند. این تعریف گرچه رضایت بسیاری را جلب می کند و به ندرت ممکن است مورد ایراد قرار گیرد ولی مشکل بنیادی را حل نمی کند. این مشکل، تعریف خود زبان است که در تعریف زبان شناسی بدیهی فرض شده است. این زبان چیست که زبان شناسی مطالعه ی علمی آن است؟ وقتی در چنین تنگنایی قرار می گیریم که مجبور می شویم زبان را تعریف کنیم پی می بریم که کاری بس دشوار در پیش است و گرفتاریهای تازه آغاز می شود. تعریف زبان به نحوی که مورد قبول همه ی زبان شناسان و دیگر دانشمندانی باشد که با زبان و مطالعه ی آن سر و کار دارند مقدور نیست و این اشکال از طبیعت خود زبان ناشی می شود. زبان پدیده ی بسیار پیچیده ای است که مطالعه ی آن را نمی توان به یک قلمرو علمی خاص محدود کرد.

تعریف کلی زبان که جامع و مانع^۵ باشد، تعریفی است که تمامی خصوصیات و ویژگی های بارز زبان را در بر داشته و ضمناً شامل هیچ چیز دیگری جز زبان نشود.

^۱ - language

^۲ - dialect

^۳ - variety

^۴ - accent

^۵ - exhaustive & consistent